

12.04.2017

МИНИСТЕРСТВО РОССИИ
Федеральное государственное бюджетное образовательное
учреждение высшего образования
«Челябинский государственный университет»
(ФГБОУ ВО «ЧелГУ»)
Костанайский филиал

ЖАСТАРДЫҢ КӨЗҚАРАСЫНДАРЫ ҚАЗІРГІ ЕÝЛІМНЫҢ ПАРАДИГМАСЫ

Челябі мемлекеттік университетінің Костанай филиалының негізін қалаушылары
Т.Ж.Атжановпен А.М.Родновты еске алуға арналған XI Халықаралық ылыми
конференциясының материалдары

12 сәуір 2017 ж.

ПАРАДИГМА СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ ЕЛАЗАМИ МОЛОДЫХ

Материалы XI международной научной конференции,
посвященной памяти основателей Костанайского филиала Челябинского
государственного университета Т.Ж.Атжанова и А.М.Роднова

12 апреля 2017 г.

THE PARADIGM OF MODERN SCIENCE IN THE YOUTH' OPINION

Materials of the XI international scientific conference,
the devoted memory of founders of the Kostanay branch of the Chelyabinsk state university
T. Zh. Atzhanov and A. M. Rodnov

April 12, 2017

Костанай қаласы 2017
город Костанай, 2017
Kostanay city 2017

18. Мужашева Г.К. КАРКАРАЛЫ ПЕТИЦИЯСЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫ.....	10
19. Муслипова Б.А. МЕМЛЕКЕТТІК ФУНКЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК ФУНКЦИЯНЫҢ РӨЛІ МЕН ОРНЫ.....	11
20. Подолюк М.Л. ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ АМНИСТИИ И ПОМИЛОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	11
21. Пугачев Е.О. ОПАСНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПРАВОВОЙ ПОЛИТИКЕ РОССИИ И КАЗАХСТАНА В СФЕРЕ ВЗАЙМОВЫГОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ.....	11
22. Ревина В.В. КОНФИСКАЦИЯ ИМУЩЕСТВА ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	11
23. Садвокасова С.Ж. УЧАСТИЕ АДВОКАТА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....	11
24. Сандыбаева А.Е. ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ СРОКИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....	11
25. Стадник Т.В. КОМПАРАТИВИСТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	11
26. Степанцов А. ИНФОРМАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА И ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ СМИ В КАЗАХСТАНЕ.....	11
27. Сычева А.А. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭЛЕКТРОННЫХ ДОКУМЕНТОВ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ РК И ДРУГИХ СТРАН.....	11
28. Сычева А.А. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ, ВОЗНИКАЮЩИЕ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОФЕ- СИОНАЛЬНЫХ ФУНКЦИЙ АДВОКАТА-ЗАЩИТНИКА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....	11
29. Толмачева Е.С. ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПАТРИОТИЗМА КАК ВАЖНЕЙШЕГО ЭЛЕМЕНТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ РОССИИ.....	11
30. Тюлюбаева Да. ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ДОМАШНЕГО АРЕСТА В КАЧЕСТВЕ МЕ- РЕ ПРЕСЕЧЕНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РК.....	11
31. Утебаева А.Н. ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРИМИРИТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕДУР В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	11
32. Утебаева А.Н. ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ДЕЛ ЧАСТНОГО ОБВИНЕНИЯ.....	11
33. Хасанова А.А. АКТУАЛЬНЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОИЗВОДСТВА ПО ДЕЛАМ С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННЫХ ЛИЦ В КАЗАХСТАНЕ.....	11
34. Хасанова А.А. О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ СТАНОВЛЕНИЯ СЛЕДСТВЕННОГО СУДА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	11
35. Чернышова Е.А. ТЕРМИНОЛОГИЯ КАК ОДНА ИЗ ПРОБЛЕМ ЮРИДИЧЕСКОЙ ТЕХНИКИ.....	11
36. Яковлева Е.О. РЫНОК ЦЕННЫХ БУМАГ КАК ОСНОВА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РФ.....	11
37. Якупов А.Г. К ВОПРОСУ О СОВРЕМЕННОМ ПРАВОПОНIMANIИ.....	11
38. Авшуменова Б.О. ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ.....	11
39. Айрапетян Э.С. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ СТАТУС СОТРУДНИКОВ ПОЛИЦИИ.....	11
40. Атжанова Ж. С. ФОРМИРОВАНИЕ ТЕОРИИ ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	11
41. Афанасов С. ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	11
42. Байзакова Г.М. ОСОБЕННОСТИ УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ ОЦЕНКИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ОРУЖИЯ.....	11
43. Бекмагамбетов А.Б. ОБ АКТУАЛЬНОСТИ И ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРОБЛЕМАТ- ИКИИ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ И НАУЧНОЙ ЭТИКЕ.....	11
44. Бердникова А.А. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СРЕДСТВ ЗАЩИТЫ ПРИ НЕОБХОДИМОЙ ОБОРОНЕ.....	11

3. Соловьев М.К., Балан Ю.Г. Комментарий к ГКРК. - Алматы, 2008.
4. Ачкаев Е.С., Гриев К.А. Советское наследственное право. - М.: 1955. - 264 с.
5. Акташ Н.Е. Информационный портал <http://www.zakon.kz>
- Серебровский В.Н. Иллюстрированные труды по наследственному и страховому праву. - М.: 1995. - 210 с.

Мукашева Г.К. и да
мемлекет және құқық теориясы қағида
А. Балтасов атындағы Костанай мемлекеттік университетінде
Костанай

КАРКАРАЛЫ ПЕТИЦИЯСЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫ

Другие нации халықтарының өздерінің тол мәдениетімен біртегін көрсеткіштердің де бар. Эгербір этнос ез көзсінде адамзат ерканистине жүйеліктың мәнненінде ой қорындықтармен алемнін тарихының тарихи шартынан ерканистикада алды. Белгілі ғалым А.Тоинби өз зерттеудерде дұрыс жүйе тарихта 21-ден асas ерканисттің түрлерінің дамығанын пілге түсінген [2, 456].

Осы ерканистике мәдениеттің спилет, қытай, мексика, сирія, араб, киргизстан, антик, бетыстық мая, инклер секілді мәдениеттерді жаткыздыруға болады. Бірақ халық едінің тарихы дамуында кальптастырылған жағдайларда етегінде маған тұтады. Дүние жүзінде әйгілі болыс - қысметтың ішінде тарихынан өздерінің айрықша орындарын алғанын Маджнун шахызы, Юстинианың кодексі, Салическая Правда, Ұлы Франк және ғабынған Адам және азamat құқыктарының декларациясы. Напомним, ғабынған кодексі және тегі басқалары көптеген күнды құқыктарын мактануға тұрарлық тарихы да бар. Белгілі зангер - ғалым С. Оңбердің оны жеңілде ғынаңдай тұрырымдама жасайды: „Халықтың жағдайы да ұратылған мактан тұтатындай бай тарихы бар. Тек, соғаның атындағы мактандың имамында рухани азғындық, белсенділік түрдең мактандың барлығынан” [2, 1186].

Оған соңындағы бағалауда Еурорық пікір. Шын мәнінде ол солай тарихынан жағынан күнделік болып жаткан беттерінде мактануға, бағалауда мактандардың олардың мактандар да жетерлік. Атап айтатын болсақ, көшіреңдегі ерканистике кальптастырылған, Қасым ханның қаска жолы”, „Есім ханың қасқырымынан Еуропадың мемлекеттері езі шір тұтатын құқықтың мактандардан соған артқы болмаса, ешбір кем де смес. Бүгінде 102 көптеген ғалымдар бола

конституция пайда болғанға дейінгі зиндардың жүйесін, құхыктық ескерткіштерінің өзін жазылған ол Конституция деп айтыш жүр [3, 130-134б].

Кейін отарлау саясатың нағиесінде казактың халқының гасырлар орыстың әкімшілік - құқықтық жүйесі қоғамдық карым катынастарды еш турда көбійтіп, тендер, азаттық, бостандық идеяларын жергектен бастап тұндырып отырды, конституция деген сездің өзін казактың халқына жат түсінік деген көзқараста болды.

Дегенмен, Бірінші Орыс революциясының тұра әсерінен бұгаута мықтап матағынан казактың халқының көздері ашық, оқыған зияллылары 200 жылдан асқан отарлық саясатқа қарсы үндеуін тастып, азаттық пен тәсілдікті өзіне ту етіп, үлттық сипаттағы езгіге қарсы реформаторлық мәріннага не болған Каркарапы петициясын қабылдады. Оның мазмұны болса тек, сол заманнынғана кокейтесті саяси - құқықтық мәселелерінде ариалып қана қоймай, бүгінгі тәуелсіз Казакстанда қарқындан жасалынып отырган құқықтық реформалар мен тоталитарлық режимнен отарсыздану процесстерінің тұра жалғасы ретінде танылуда. Бұған орай Каркарапы петициясында будан жұз жыл бойына көтерілген мәселелер бүгінгі заманда өзінің нактылы шешімдерін табуы, сонын авторларын болашакты болжай білген аса ірі қоғамның қайраткерлері санатына жатқызып, осы құқықтық құжатты Казакстаниң бүгінгі жана тарихында бостандық пен үлттық тәңлікті алғаш рет жариялаган казақтың халқының тауслесіздікке жеткүде ансаған бағдарламалық үлттық манифесті деген білеміз.

Мұқият талшауды жасап, қарастырсақ, шын мөнинде Каркарапы петициясының әр баптарында, бекітілген тілек - талаптары казақтың халқының дәл бүгінгі мұдделерімен ете үндес және тығыз байланыста екендігін байқаймыз. Патша өкіметінің сол жергілікті халықты отарлық езгіге салудын аса негізгі саясаты жерді қазақтардың тұра пайдалануынан тартып алып, Орталық Ресей мен Сібір аймактарынан келген казактар мен шаруашар, дворяндарда және офицерлерге таратылып берулері болды. Қазактың жерін Ресей мемлекеттің меншігі ретінде жариялаганнан соң (Уақытша среке бойынша) талан - таражғ салынды, келімсектерге аяусыз үлестірілді. Қаркарапы петициясының жері қазақтың халқының өзінің пайдалануына кайтаруды талап еткен идеялар Қазақстан Республикасы өзінің тәуелсіздігін жариялаганнан соң, 1993 жыл кабылданған Конституциясында нактылы өзінің шешімін тапты.

Атап айтатын болсақ Конституцияның - бабы қазақтың зияллыларының - арманын, саяси - құқықтық көзқарастарын өз кезегінде былай д бекітті: „Қазақстан Республикасының жері тұтас, ол бөлінбейші және оған к үргуга болмайды” [4, 148б].

Ал, кейін 1995 жылы кабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясының 2 - ші бабының екінші тармагында: „Республика етемесіндігі оның бүкіл аумағын камтиды. Мемлекет өз аумағының тұластығ хол сұғылмауын және бөлінбейуін камтамасыз етеді,” [5] - норманың қалыңынан гасырлар бойына ансаған арманы ретінде нактылы турде бекітті.

Каркарапы петициясының қазақтың жерінің бір тұластығын камтама-су идеялары белсек жақын арада Ресей мен Қазақстанның парламенттер

шекараны делимитациялауды нактылы шешімдер шыгару арқында
Бізде бірауыздан, ал Думаның 314 депутатының 47 - сі оған карсы болып,
зандық қүшіне енді. Территориялық тұтастық петициядан соң жүз жылдар
откінде жүзеге асырылды.

Бүгінгі тәуелсіз еліміз Қазақстанда Қарқаралы петициясы ұсынып, 1990-жыл
жүзеге асып жаткан мәселенің бірі, ерініс, оз діннің бостандығы. Қазақстанда
егемендікке колы жеткеннен соң патшаның өкіметі мен Конституцияның
мешіттер салуға тыйымлар салған әрекеттерінен арылып, діннің бостандығының
толықканды дәрежеде аса ксінен колдануда. Оған конституцияның алғаш
мағынадагы нормасы кепіл бола алады: „Когамдық бірлестіктер заңынан
бірдей, Когамдық бірлестіктердің ісіне мемлекеттің және мемлекеттік
когамдық бірлестіктердің заңсыз түрде араласуына, когамдық бірлестіктер
мемлекеттік органдардың қызметін жүктеуге когамдық бірлестіктер
мемлекеттік каржыландыруға жол берілмейді.”

Дін бостандығының жариялаған еліміз Қазақстан Республикасының
Конституциясы Қарқаралы петициясының эр мұсылманиның бес парызының
каждылықта барудың құқығының бас мұфтият арқылы - карқынмен, бүкіл материялық
мүмкіндіктердің колданыши жүзеге асыруда. Қажылықка баруға көптеген көзін
шектесулерді және тосқауылдардың қойған Ресей мемлекетінің отарлық іс зорасы
Қарқаралы петициясы оз кезеңіде талаң еткендегі жоқса шыгарылды.
Бостандығы бүкіл құқықтық спектакль тегіктемен камтамасыз етілуде.

Сол кезіндегі Қарқаралы петициясы бар жан даусысымен көтерген мәселе
бірі - казак тілінің тағдыры және болжағы өзінің 5 - ші бабында
қағаздарының барлығы тек казак тілінде жүргізіліп, чиновниктар
барлығының казак ұғынан тағайындалуын талаң етуі бүгінгі тәуелсіз
Қазақстанда біртіндеп жүзеге асып отыр. Көптеген облыстарда бүгінде
қағаздар мемлекеттік тілде жүргізілуде, сол казак тілінс деген құштарлық
қылыштарға карамастан ақырындан қалыптасуда, оның рөлі болса арта түсін
Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халық
арнаган жолдауында былай деп, атап көрсеткен еді: „Біз өзінде
казакстандықтарды біріктірудің басты факторларының бір-еліміздің мемлекеттік
тілін, барлық казактардың ана тілін одан әрі дамытуға қүш-жігер жұмысашау
керек” [6]. Бірак та Қарқаралы петициясының тілге қатысты көтерген сау
құқықтық идеяларының әліде карсылықты білдірушілерге таң болып түрі
тыными түргыдан оны тілге тиек етіп кетуі де абзал.

Қарқаралы петициясының қайсар рухты, ұлтжанды авторлары ота
саясаттың сод қылышынан кан тамып изрган заманда қазак тіліміздің мөрте
асқақтатуды аси үлкен маселе етіп көтерген болса, тәуелсіз Қазақстанның
жүртка оте танымал азаматтарының тілді қорлауға карсы бағытталған
әрекеттері үлттың нағызына пұксан келтіреді және тәуелсіздікті нын
келергілерді қояды.

Тәуелсіз Қазақстанда құқықтық мемлекетті қурудың әдеби
жарияланып ғана коймай, сонымен бірге нактылық конституциялық
арқылы да жүзеге асуда.

ХХ гасырдың басында қазактың вияппараларының Қарқаралы пеп
көтерген адамның құқықтарының тиімді түрде қорғалуы, тергеусіз,

сінгілдік жауапта таржымалық күтпесу және барынан деген жаңаған түрде
коғамыстың қоғамдықтардың сөзінін мәннөр бүтін (Ішкембетов 1998, 110).

Дұлғар Назарбаевтың үзіндігінде шештік жаңаған түрде үйдеуден 16-жыл
Конституциянын Атап-Атынан және қызметтердің оңтүстік жаңаған түрде
маяндағы оның шештік шайқасын ғана Пәнисіндеғін көздеп берді.

Бір үлкендең оларда оғой шағындағы жаңаған түрде үйдеуден жаңаған
бөрнекеү сөзіндең тиң үшіншіндең жаңаған түрде үйдеуден жаңаған түрде
пісінгендермен. Әмбет - күнбакшылар көткендегіндең оңтүстік жаңаған түрде
біржеркіндең Конституциянын оңтүстік жаңаған түрде үйдеуден Кәрірдегі
озімділік сөзіндең салына, біліктілік, ғана оңтүстік жаңаған түрде
затамағынан қолдан деңгеліндең жаңаған түрде үйдеуден ғана оңтүстік жаңаған
алудың тілдегі оғынан отырып, дүниешүйлік соғысқа қабылданып, оңтүстік жаңаған
жауапкершілігіндегі сөзіндең оғынан, бінділдік члендегіндең оңтүстік жаңаған түрде
отырып осы Конституцияның кабылданылғаннан. [3] - дел тіл жаректелі.

Жарияланған осал қорыншылар және кашаптар Қарырдан пісінен атасының
тікелей түрдегі жаңағасы, шарттың жаңағаннан төк болғанда Қарырдан пісінен атасының
бабы жариялған: „Әркімнің ата тіл мен тиң мәдениетін пайдалануға, қармада
катынас, тәрбие, оқу және шағарламалық тіл тәсілін айтуға күзделім бір
[5] – нормасы нактыны элеусеттік тәжірибелеге жүрген асул.”

Ғалым С. Әббесұлының пікірі бойлай: «...Қазақстан халқы автомопеди
асуының тұра айғасы және жомысі, Солтасын біре Конституцияның 19 – шы
жылдан кийін тартылған азыр, шолді дағы құлай, оның тиң мәдениетін пайдалануға, қармада
казактың зияны тұрғанарды қалыптарадын достығын, тиңдік шынынан барынша
аскана парасаттының мәннөріндегі...»

Бүгінгі тәуелсіз Қазақстанда ұзақ қайран көрірілгілік слоганы сары жол ойнап
сол үндестігін табуда... Осыларды санитетірлік жаһанғын бөлдік, шын тұрғыншыларды
дел есептелеғін Еуропаның мемлекеттерін Конституционализм 10 – шы
этностардың құқығырын, оның ерекшеліктерін басынорал. Қарсегүй бар...
Казақстан болса аз үлттардың құқықтық жаһандың конгруэнттық жаңаған түрде
жасады, оны бүтінде дүниежүзілк жауымдастыра жағынан да өткізу мүмкін.

Каркараудың пәнништік және дауысты ретіндегі жетерлік таңдаштағы більш
алу маселесі барлық мекемегерде, үйнерліктерде көп түрлө стек жоюла, Қаза
тілінің мәртебесі болса бірнәдең дамид кел же жылар.

Соньмен жорыға айтаңын болсақ, осылай жүзде бурын Қарырадан
пісіншісін жаған қазастың ҳадының дірінің үлттірінің арқын - тілеке
мен мұдделері тек тауелсіз Қазақстанда гана оңтүстік шешмелири таудан, жүзде
ағыстырылуда, алде ол асырыла бермес. Қорғандағы сәнсі - құқықтық шешларда
ұйымыры етс ұзак болып, оғын пімділігінен қадамшыл жиһінде қызымет с
құркына не екені асқағат. Сондайтән Қарырада пісіншісі Қазақстан

- конституционализм. тарихында жана заманда кабылданған
пәндердің негізгі және үлгіткіштік құндылыктарды жариялаган, бостандық
батырлар болған азаттықтын ол салтанатты манифестің
багалау барын түргедін бағалау - откен тарихымызды ақиқат дарында
туралы" соғы фінанс-гауслеіз Қазақстанда асқан парасатпен дәріптеле берилес
- Әдебиеттер:
1. А.Тоби. Постижение истории.- Москва, 1990г.
 2. Өзбекұлы С. Қазақстанның саяси-құқықтық ой-пікір тарихының мәселелері. -Алматы: Білім, 2004.-1286.
 3. А.Н.Медушевский. Что такое мнимый конституциональный демократии в России // социологические исследования. 1994, №2, М.Вебер: о буржуазии в Казахстан: мемлекеттілік көзендері. Конституциялық актілері / кітап
 4. Ж.Байішев. - Алматы, Жеті Жарғы, 1997.-496 б
 5. Қазақстан Республикасының Конституциясы 30 тамыз 1995 // өзгертулер мен толықтырулар 2016 жылға // online.zakon.kz/
 6. Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы жылғымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2010 жылдан жылға дейінгі көзенге арналған құқықтық саясатының Тұжырымдана» online.zakon.kz/Document/?doc_id=30918497
 7. Өзбекұлы С. Қазақстанда этникалық аз үлгітарды колдаудың құқықтамендері және ОБСЕ –нің Лундық ұсыныстары. (Салыстырмалы талдау) Диалог культуры. - Алматы: 2004, №1, 2

Муслипова Б.А магистри

А.Байтұрсынов атында

Костанай мемлекеттік университеті

Гылыми жетекші С.Укин, з.ғ.к., доцент

мемлекет және құқық теориясы кафедра

Костанай

МЕМЛЕКЕТТІК ФУНКЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЭЛЕУМЕТТІК ФУНКЦИЯНЫҢ РЕЛІ МЕН ОРНЫ

Казіргі заманы мемлекет жүйесінің функцияларында әлеуметтік функцияның болып келеді, себебі ол ербір жске адамның лайықты өмір сүруі мен шүгіншілдегі өзін-өзі іске асыру үшін жағдай жасауга бағытталған мәселелері, бұл XIX ғасырлардың өзгерістердің салдарына байланысты. Бұл экономика мен қоғамдағы адамның рөлінің өзгеруімен қатынастарының өзгерістері байкалды, енде адам - мемлекеттік тетік шаралығында да болды. Бірақ, осылай кашан да болды ма? Мемлекеттің көрнектілік белсенділікінде кашан және калай калькестік

мытуы кашан және калай калькестік